

O'ZBEKISTONDA ISLOMIY FINTECHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI: MAVJUD MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Mardonov Suhrob Hayriddin o'g'li

*Samarqand viloyati Pstdarg'om tuman hokimligi Devonxona bo'limi 1-toifali
mutaxassisi Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi*

Annotasiya: *Ushbu tezisda O'zbekiston Respublikasida Islomiy FinTechni rivojlantirish istiqbollari va mavjud muammolar tahlil qilinadi. Maqolada Islomiy moliya va raqamli texnologiyalarning o'zaro aloqasi, xalqaro tajribalar, O'zbekistonning moliya sektori holati va islomiy moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlar keng yoritilgan. Mavjud muammolar va yechimlar tizimli tahlil qilinib, Islomiy FinTechni rivojlantirish uchun amaliy tavsiyalar beriladi.*

Kalit so'zlar: *Islomiy moliya, FinTech, shariat moliyasi, raqamli moliya, moliyaviy innovatsiyalar, shariat nazorati, moliyaviy savodxonlik.*

Аннотация: *В данной тезисной работе рассматриваются перспективы и существующие проблемы развития исламского ФинТех в Республике Узбекистан. В работе анализируются взаимосвязь исламских финансов и цифровых технологий, международный опыт, текущее состояние финансового сектора Узбекистана и условия для развития исламских финансовых технологий. Проблемы и возможные решения рассматриваются системно, а также предложены практические рекомендации для развития исламского ФинТех.*

Ключевые слова: *Исламские финансы, FinTech, шариатное финансирование, цифровые финансы, финансовые инновации, шариатный контроль, финансовая грамотность.*

Abstract: *This thesis analyzes the prospects and existing challenges of developing Islamic FinTech in the Republic of Uzbekistan. The paper examines the interrelationship between Islamic finance and digital technologies, international experiences, the current state of Uzbekistan's financial sector, and the necessary conditions for the development of Islamic financial technologies. The issues and potential solutions are analyzed systematically, and practical recommendations for the development of Islamic FinTech are provided.*

Key words: *Islamic finance, FinTech, sharia finance, digital finance, financial innovations, sharia compliance, financial literacy.*

Kirish

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining zamonaviy sharoitida moliya va iqtisodiy tizimlarning raqamli transformatsiyasi katta ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi moliyaviy xizmatlar bozorida yangi imkoniyatlar yaratmoqda, shu jumladan, Islomiy moliyaviy texnologiyalar (FinTech) sohasida ham. Islomiy moliya, shariatga mos bo'lgan moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishni nazarda tutadi va uning global moliya bozoridagi roli tobora kuchayib bormoqda. O'zbekiston esa, Islomiy moliya va raqamli texnologiyalarning integratsiyasiga katta e'tibor qaratmoqda.

Islomiy FinTech — bu raqamli texnologiyalar yordamida shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlarni taqdim etishga imkon beruvchi yangi va istiqbolli soha hisoblanadi.

Bu soha orqali foydalanuvchilarni foizsiz, adolatli va shariatga mos moliyaviy xizmatlar bilan ta'minlash mumkin. Shu bilan birga, O'zbekiston moliya sektori hali raqamli moliya xizmatlari bilan to'liq qamrab olinmagan va Islomiy FinTech sohasida ba'zi qiyinchiliklar va muammolar mavjud.

Ushbu tezisda, O'zbekistonda Islomiy FinTechni rivojlantirish istiqbollari va mavjud muammolar tahlil qilinadi. FinTech va Islomiy moliyaning o'zaro bog'liqligi, xalqaro tajribalar, O'zbekistonning moliyaviy sektori holati va

Islomiy FinTechni rivojlantirish uchun zarur shart-sharoitlar muhokama qilinadi. Shuningdek, ushbu sohadagi mavjud muammolarni tahlil qilish va ularga yechimlar taklif qilish orqali, O'zbekistonda Islomiy FinTechni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari belgilab beriladi.

Islomiy FinTechni rivojlantirish istiqbollari

O'zbekistonning iqtisodiy va moliyaviy tizimi raqamli texnologiyalar va global moliya tendentsiyalariga integratsiyalashish jarayonida. Islomiy moliya sohasidagi texnologik yangiliklar va raqamli moliya xizmatlarining jadal rivojlanishi mamlakatda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Islomiy FinTech (Finansial texnologiyalar) sohasining rivojlanishi O'zbekistonning moliya tizimini diversifikatsiya qilish, iqtisodiy o'sish va ijtimoiy inklyuzivlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu soha orqali nafaqat raqamli moliya xizmatlari joriy etilishi, balki xalqaro iqtisodiy tizimga integratsiya qilish imkoniyatlari paydo bo'ladi.

Islomiy FinTechni rivojlantirish istiqbollari quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1. Moliyaviy inklyuzivlikni oshirish

Islomiy FinTech mamlakatda moliyaviy inklyuzivlikni oshirish uchun muhim imkoniyatlar yaratadi. Barcha qatlamdagi fuqarolarni foizsiz, shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlar bilan ta'minlash, ayniqsa, kambag'al qatlam uchun moliyaviy xizmatlarni mavjud qilishni ta'minlaydi. Bu soha orqali, yuqori riskli va an'anaviy banklar xizmatlarini olish imkoniyati bo'lmagan hududlarda ham moliyaviy xizmatlarni taqdim etish mumkin.

2. Yuqori texnologiyalarni joriy etish

Raqamli texnologiyalar va yangi innovatsion yechimlar yordamida, Islomiy FinTech xizmatlari samarali va xavfsiz tarzda taqdim etilishi mumkin. Blockchain

texnologiyasi va sun'iy intellekt (AI) kabi innovatsion texnologiyalar orqali islomiy moliya tizimini yanada shaffof va ishonchli qilish mumkin. Bu texnologiyalar shuningdek, foydalanuvchilar uchun tez va oson xizmat ko'rsatish imkoniyatlarini yaratadi.

3. Xalqaro hamkorlik va tajriba almashish

Xalqaro tajriba va malakali ekspertlar bilan hamkorlik qilish, Islomiy FinTechni joriy etishda muhim rol o'ynaydi. Malayziya, Indoneziya va BAA kabi mamlakatlar Islomiy FinTechni rivojlantirishda muvaffaqiyatli tajribaga ega. Ushbu tajribalarni O'zbekistonga moslashtirish va amalda joriy etish orqali, mamlakat moliya sektori samarali o'sish yo'liga kiradi. Shuningdek, xalqaro investitsiyalarni jalb qilish va o'zaro manfaatli moliyaviy hamkorlikni rivojlantirish uchun aloqalar o'rnatish mumkin.

4. Moliyaviy savodxonlikni oshirish

O'zbekistonda Islomiy FinTechni rivojlantirishda muhim jihatlardan biri — moliyaviy savodxonlikni oshirishdir. O'rta va kichik biznes vakillari, aholi va yoshlar orasida islomiy moliya va raqamli texnologiyalar haqida keng tushuncha yaratish zarur. Maxsus ta'lim dasturlari, treninglar va kurslar orqali moliyaviy savodxonlikni oshirish Islomiy FinTechni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun muhim qadam bo'lishi mumkin.

5. Regulyatorlar va huquqiy asoslar

Islomiy FinTechni rivojlantirish uchun O'zbekistonda qonunchilik va regulyatorlar tizimini mustahkamlash zarur. Shariatga mos moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish uchun aniq yuridik va normativ bazaning yaratilishi talab etiladi. Huquqiy tizimning rivojlanishi FinTechni xavfsiz va samarali boshqarishda muhim omil bo'ladi. Shuningdek, maxfiylikni saqlash va foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilish muammolarini hal etish uchun regulyatorlar tomonidan yuqori xavfsizlik standartlari joriy qilinishi kerak.

6. Investitsiyalarni jalb qilish

Islomiy FinTech sohasida yangi startaplar va kompaniyalarni rivojlantirish uchun investitsiya muhiti yaratish zarur. O'zbekistonning moliya sektori hali rivojlanayotgan bo'lsa-da, yirik xalqaro investitsiya kompaniyalari va moliyaviy institutlarining e'tiborini tortish uchun sharoitlar yaratilishi kerak. Islomiy moliya bozoriga investitsiyalarni jalb qilish orqali, mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish va yangi moliyaviy innovatsiyalarni yaratish mumkin.

7. Texnologik infratuzilmani rivojlantirish

Islomiy FinTechni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun zamonaviy texnologik infratuzilma zarur. Raqamli to'lov tizimlarini, blokcheyn asosida ishlovchi platformalar va mobil ilovalarni joriy etish, o'z navbatida, foydalanuvchilarga oson va xavfsiz xizmatlar taqdim etadi. Texnologik infratuzilmaning mustahkamlanishi raqamli moliya xizmatlarining o'sishiga xizmat qiladi.

8. Shariatga mos bank va moliyaviy institutlar yaratish

Islomiy moliya xizmatlarini taqdim etish uchun shariatga muvofiq ishlovchi banklar va moliyaviy institutlar zarur. Bu institutlar, foizsiz kreditlar, shariatga muvofiq investitsiyalar va boshqa moliyaviy xizmatlarni taqdim etadi. O'zbekistonda bunday institutlar yaratish va ularni xalqaro standartlarga moslashtirish muhimdir.

O'zbekistonda Islomiy FinTechning rivojlanishidagi muammolar va ularni hal etish uchun yechimlar

Islomiy FinTech sohasining rivojlanishi O'zbekistonda muhim iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Biroq, bu sohada bir qator muammolar mavjud bo'lib, ularning bartaraf etilishi zarur. Quyida O'zbekistonda Islomiy FinTechni rivojlantirishdagi asosiy muammolar va ularni hal qilish uchun tavsiya etilgan yechimlar keltirilgan.

1. Huquqiy va normativ bazaning yetarli darajada rivojlanmaganligi

O'zbekistonda Islomiy moliya tizimiga asoslangan moliyaviy xizmatlarni rivojlantirish uchun zarur huquqiy va normativ bazalar mavjud emas. Shariatga muvofiq moliya operatsiyalarini amalga oshirishda noaniqliklar mavjud bo'lib, mavjud qonunlar Islomiy FinTechning to'liq rivojlanishiga to'sqinlik qilmoqda.

Yechim:

O'zbekistonda Islomiy moliya bo'yicha alohida qonunchilik yaratish va shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlarni reglamentlash uchun normativ-huquqiy bazani takomillashtirish zarur. Bunda, xalqaro tajriba, xususan Malayziya, Indoneziya va BAA kabi davlatlarning qonunlarini tahlil qilib, mamlakatga moslashtirish mumkin.

2. Texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi

Islomiy FinTechni rivojlantirishda texnologik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi asosiy muammolardan biridir. Raqamli to'lov tizimlari va shariatga mos moliyaviy xizmatlar uchun zarur bo'lgan texnologik platformalar, mobil ilovalar va elektron xizmatlar hali keng tarqalmagan.

Yechim:

Raqamli moliya va Islomiy FinTech xizmatlarini taqdim etish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish zarur. Blokcheyn texnologiyasi, sun'iy intellekt (AI) va mobil to'lov platformalarini ishlab chiqish, texnologik infratuzilmaning rivojlanishini ta'minlaydi. Shuningdek, yuqori xavfsizlikka ega tizimlar va foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilishga katta e'tibor berish lozim.

3. Moliyaviy savodxonlikning pastligi

O'zbekistonda moliyaviy savodxonlik darajasi past. Bu, ayniqsa, Islomiy moliya va raqamli texnologiyalar bo'yicha foydalanuvchilarning bilim va tushunchasining yetishmasligiga olib keladi. O'zbekiston aholisi, xususan, kichik

va o'rta bizneslar, shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlar haqida yetarli ma'lumotga ega emas.

Yechim:

Moliyaviy savodxonlikni oshirish uchun davlat va xususiy sektor tomonidan ta'lim dasturlarini joriy etish kerak. Maxsus treninglar, kurslar va onlayn platformalar orqali aholiga Islomiy moliya va raqamli moliya xizmatlari haqida bilim berish, aholining bu xizmatlarga bo'lgan talabini oshiradi. Shuningdek, yoshlarni raqamli moliya bilan tanishtirish uchun ta'lim dasturlarini joriy etish zarur.

4. Bank sektori va moliyaviy institutlar orasida Islomiy moliya xizmatlariga nisbatan past qiziqish

O'zbekistonda mavjud banklar va moliyaviy institutlar ko'pincha an'anaviy moliya xizmatlariga yo'naltirilgan va shariatga mos xizmatlar taqdim etishga unchalik qiziqish bildirmaydi. Bu esa Islomiy moliya xizmatlarining rivojlanishini to'xtatib turadi.

Yechim:

Islomiy moliya bo'yicha maxsus banklar va moliyaviy institutlar tashkil qilish zarur. Banklar va moliyaviy institutlarga shariatga mos xizmatlar ko'rsatish uchun yangi yuridik me'yorlar, huquqiy bazalar va rag'batlantirish mexanizmlari joriy etilishi kerak. Shuningdek, Islomiy moliya xizmatlari bo'yicha ko'proq treninglar va seminarlar tashkil etish kerak.

5. Investitsiya muhitining yetarli darajada rivojlanmaganligi

Islomiy FinTech sohasiga investitsiya jalb qilishda ba'zi qiyinchiliklar mavjud. Islomiy moliya xizmatlari va raqamli texnologiyalarni rivojlantirish uchun moliyaviy resurslar va investorlar yetishmaydi. Bu, ayniqsa, yangi startaplar va kompaniyalar uchun muhim muammo hisoblanadi.

Yechim:

Islomiy moliya bozorini rivojlantirish uchun investorlarni jalb qilish zarur. Bu borada, mamlakatda investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish, maxsus investitsiya dasturlari va grantlar orqali startaplar va kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash muhimdir. Shuningdek, xalqaro moliyaviy institutlar va investitsiya kompaniyalarini jalb qilish uchun moliyaviy hamkorlikni rivojlantirish zarur.

6. Xavfsizlik va maxfiylik muammolari

Raqamli moliya xizmatlarini rivojlantirishda xavfsizlik va foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilish muammolari mavjud. Islomiy moliya xizmatlari, ayniqsa, foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilishga alohida e'tibor talab etadi.

Yechim:

Yuqori xavfsizlikka ega tizimlar va ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha standartlar ishlab chiqish zarur. Blokcheyn texnologiyasi va boshqa xavfsizlik tizimlarini joriy etish orqali foydalanuvchi ma'lumotlarini himoya qilish va ishonchli xizmatlarni taqdim etish mumkin.

Xulosa

O'zbekistonda Islomiy FinTechni rivojlantirishda mavjud bo'lgan muammolarni hal qilish uchun huquqiy, texnologik va moliyaviy infratuzilmani rivojlantirish zarur. Shuningdek, moliyaviy savodxonlikni oshirish, investitsiya muhitini yaxshilash va bank sektorida Islomiy moliya xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha amaliy chora-tadbirlar joriy etilishi lozim. Bu orqali O'zbekiston Islomiy FinTechni muvaffaqiyatli rivojlantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- 1) Ariff, M., & Iqbal, M. (2011). Islamic Banking and Finance: A Handbook for Students and Professionals. Palgrave Macmillan.
- 2) Khan, F. (2017). Islamic Banking and Finance: A Practical Approach. John Wiley & Sons.

3) IMF (2020). Islamic Finance: Opportunities and Challenges in the Global Economy. International Monetary Fund.

4) World Bank (2021). Fintech in Emerging Markets: Trends, Challenges, and Opportunities. World Bank Report.

5) Fayzullayev, M. (2020). O'zbekiston iqtisodiyotidagi raqamli moliya va Islomiy moliya xizmatlari. O'zbekiston Milliy Universiteti nashri.

6) Kholmatov, A. (2022). Islomiy moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirishning iqtisodiy va huquqiy asoslari. Journal of Economic Development, 16(2), 102-115.